

František Bílek: Sádrové modely pomníků

V jednom z venkovských domů severočeské obce Podhorní Újezd na Jičínsku bylo před nedávnem nalezeno několik neznámých ateliérových prací dnes již takřka zapomenutého českého sochaře Františka Bílka (1889–1944), jmenovce jeho mnohem proslulejšího pražského současníka. Několik sádrových plastik studijního charakteru se dochovalo po desítkách let v umělcově rodném domě skutečně pouhou náhodou. Většinu z nich se v loňském roce podařilo získat do sbírek Vojenského historického ústavu Praha.

Jde o sádrový model pomníku padlým vojákům z první světové války, který je možné dodnes vidět v České Skalici. Model je však značně poškozený a vyžaduje poměrně náročný restaurátorský zásah včetně rekonstrukce některých původních částí.

Další dvě plastiky představují postavy francouzských legionářů. Jsou to pravděpodobně rovněž návrhy vojenských pomníků; jejich realizace však nelze doložit. Velmi propracovaná je zejména figura důstojníka ve francouzském stejnokroji. Rysy v obličejí připomínají osobnost generála Otakara Husáka (1885–1964), čs. legionáře a ministra národní obrany v letech 1920–1921. Postava na podstavci, imitujícím tesaný kámen, stojí symbolicky nad skomírajícím symbolem rakousko-uherské monarchie. Civilní funerální tvorbu reprezentuje postava ženy – anděla v subtilním štursovském provedení.

Tato Bílkova díla jsou dnes v podstatě jediným dokladem autorovy válečné tvorby. Většina prací, pocházejících z jeho umělecké činnosti v Rusku, byla sice po roce 1918 předána do sbírek Památníku odboje, avšak po druhé světové válce nenávratně zmizela.

František Bílek absolvoval v roce 1909 kamenickou školu v Hořicích. Na počátku první světové války narukoval k c. a k. praporu polních myslivců č. 12. V roce 1915 odešel na východní frontu, byl zajat a v červenci 1917 se přihlásil jako dobrovolník do československých legií. Byl zařazen k 5. čs. střeleckému pluku.

Od roku 1918 působil společně se sochaři Karlem Babkou a Josefem Šeborem, architektem Vilémem Kvasničkou a dalšími umělci v sochařských dílnách Informačně-osvětového odboru čs. legií v Rusku. Po jejich rozdělení se stal Bílek jedním z nejbližších spolupracovníků sochaře Karla Babky, který vedl východní (irkutskou) část dílen, a od dubna 1920 se stal jeho zástupcem.

Z dochovaného deníku východní skupiny sochařských dílen je možné vyčíst, na čem Bílek konkrétně pracoval v období od počátku dubna do konce září 1919. Byl poměrně často pověřován různými organizačními úkoly. V květnu 1919 jej například plně zaměstnával přesun vybavení dílny do nového objektu Ponomarovského učiliště v Irkutsku. Od června se zabýval zpracováním návrhu na pomník v Posolské a až do září se podílel na detailních úpravách figury pro pomník plukovníka Ušakova, který byl instalován na podzim 1919 v Kamsku. Zimu na přelomu let 1919–1920 strávil Bílek společně s ostatními členy dílny přípravami na odjezd do přístavu ve Vladivostoku, odkud byli všichni postupně transportováni do Československa.

Po návratu do Československa se František Bílek věnoval nadále tvorbě funerálních plastik. K nejznámějším patří památník Mistra Jana Husa v Libáni z roku 1925 podle architektonického návrhu Ladislava Šalouna (autora Husova pomníku na Staroměstském náměstí v Praze), již výše jmenovaný pomník v České Skalici a pomník bojovníka za svobodu v Nechanicích z roku 1932. Rozsáhlejší studie, která by představila Bílkovo sochařské dílo, ještě čeká na své zpracování.

Ilona Krbcová

Důstojník čs. legií ve Francii.

Francouzský legionář.

Funerální plastika.

FOTO: VHU